

תַּנְיָא נְמִי הָיִי וְכֹחַ רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר אִם יֵשׁ וְכֹחַ – אם יש בים גומא עמוקה עשרה טפחים ורחבה ארבעה טפחים, היא רשות היחיד לעצמה ואינה כרמלית כשאר הים. ומדברי רבי שמעון מוכח שמים אינם מבטלים את שיעור המחיצות, ולכן אע"פ שהגומא מלאה מים, נחשבת רשות היחיד (רש"י, וריטב"א בדעתו). ויש שפירשו שגם לדעת חכמים שהגומא נחשבת כרמלית, מים אינם מבטלים שיעור המחיצות, ודוקא בגומא שבתוך הים שנחשב כרמלית, סוברים שנחשבת גם היא כרמלית, שבור שבתוך כרמלית דינו ככרמלית (רשב"א וריטב"א בדעת הרמב"ם שבת יד, ו, וראה מגיד משנה שם). או, שדוקא בגומא שבתוך הים סוברים שנחשבת כרמלית, שנראה הכל כמקום אחד ואין היכר מחיצות בינה לבין הים (רשב"א וריטב"א בדעת הראב"ד שבת שם). ויש שפירשו, שחכמים אינם חולקים כלל על רבי שמעון (תוס' רא"ש).

■ להלכה, בור ברשות הרבים שהוא עמוק עשרה טפחים ורחב שמונה טפחים, וזרק מחצלת מרשות הרבים וחילק את הבור ברוחבו לשנים, פטור [כדעת אביי], שהרי עם הנחת הכלי בטל שיעור מחיצות הבור, שנעשה כל מקום שבהן פחות מארבעה על ארבעה (רמב"ם שם, סב).

בור עמוק עשרה ורחב ארבעה ברשות הרבים, הרי הוא רשות היחיד (שו"ע א"ח שמה, יא). ואפילו הוא מלא מים, לפי שאפשר לראות דרכם את מחיצות הבור, אבל אם הוא מלא פירות אינו רשות היחיד, ואפילו אם דעתו לפנותם, מכיון שאין המחיצות ניכרות [כדעת הרשב"א בשם י"מ]. ויש אומרים שדוקא פירות טבל או שאר דברים שאסורים בטלול, מבטלים את המחיצות [כדעת הרשב"א בשם תוס' (משנ"ב שם, מא, וראה שם פרטים נוספים; וראה גם ב"אה"ל שם, יד ד"ה כגון)].

מְשֻׁנָּה. הקדמה: המעביר חפץ ארבע אמות ברשות הרבים חייב, ודין זה הוא הלכה למשה מסיני (לעיל צו, ב). ונחשב תולדה של מלאכת הוצאה, ויש אומרים שהוא אב מלאכה (ראה ב"אורים שם ד"ה גמרא). המשנה מבארת את דין הזורק ארבע אמות ברשות הרבים.

גְּמָרָא. בְּדִבְלָה שְׁמָנָה שְׁנֵינֵי ■ להלכה, רשות הרבים אינה תופסת אלא עד עשרה טפחים, אבל למעלה מעשרה טפחים נחשב מקום פטור (שו"ע א"ח שמה, יב). ולכן, הזורק דבילה שמינה ארבע אמות ברשות הרבים ונדבקה כותל, למטה מעשרה, חייב, למעלה מעשרה, פטור. ומכל מקום גם למעלה מעשרה אסור מדרבנן, שמו יפול למטה לארץ (משנ"ב שם, מג, ושעה"צ שם, מז).

חֻקְקֵין לְהַשְׁלִים. בחורים שבכותל מצד רשות הרבים, שאינם מפולשים לרשות היחיד, ולולא דין 'חוקקין', לא היו נחשבים רשות היחיד, משום שאין בהם שיעור רשות היחיד, ומדין 'חוקקין' נחשבים רשות היחיד (תוס' רא"ש לעיל ז, ב, בדעת רש"י שם). ויש מפרשים, בחורים שבכותל המפולשים לרשות היחיד, ובצד של רשות היחיד יש בהם רוחב ארבעה טפחים, ואף לולא דין 'חוקקין' היו נחשבים רשות היחיד מדין 'חורי רשות היחיד', אלא שהמניח בהם היה פטור, משום שחייב הנחה הוא רק ברשות שיש בה ארבעה על ארבעה טפחים, ומדין 'חוקקין' נחשב מקום ארבעה על ארבעה, והמניח בהם חייב (תוס' לעיל שם ד"ה והלכה). ולדעה זו, אין צריך לדין 'חוקקים להשלים' לענין גובה החור, שהחורים נטפלים לרשות היחיד שלצד, ונחשבים רשות היחיד אף שאין בהם גובה עשרה טפחים (מהרש"א שם ע"פ תוס', שהצריכו 'מקצת שיעור' רק ברוחב ולא בגובה, בשונה ממוזח).

בְּעֵי רַבָּא אָגוּז בְּכָלִי וְכָלִי צָף עַל גְּבֵי מַיִם, ונטל את האגוז מתוך הכלי (ראה רמב"ם שבת יג, ד; מאירי לעיל ה, ב. וכן משמעות תוס' לעיל שם ד"ה אגוז). ויש מפרשים, שנטל את האגוז והכלי יחד מעל גבי המים, והספק האם נחשב באופן זה שנטל הכלי עם האגוז והכלי לא מונח, או שנטל האגוז והרי הוא מונח בכלי (ראב"ן שלא).

פֶּתֶר אָגוּז אֲזֵלִינָן וְהָא נִיחָא אִו דִּילְמָא וְכֹחַ – שודאי שנחשב באופן זה כמעשה הנחה, אבל הספק האם דרך להצניע חפצים באופן זה, וא"כ זוהי דרך הנחתם (תוס' לעיל ה, ב ד"ה אגוז). ויש מפרשים, שהספק האם באופן זה נחשב מעשה הנחה, שמצד אחד האגוז מונח במקום יציב, לפי שהכלי הוא מקומו, ומצד שני כיון שהכלי עצמו שעל המים נחשב כמונו באוויר [כמו שנתבאר לעיל (צט, ב)], אף האגוז שבתוכו נחשב כמונו באוויר (ראב"ד בשטמ"ק ב"מ ט, ב). ולדעת המפרשים שנטל את האגוז עם הכלי (ראב"ן הנ"ל), הספק הוא על עקירתו, האם היא מתייחסת לכלי ואין כאן עקירה, או לאגוז והוא מונח ויש כאן עקירה, ואילו היה נוטל את האגוז בפני עצמו, ודאי שחייב (שפת אמת לעיל ה, ב).

שָׁמֶן עַל גְּבֵי יָיִן, והשמן צף ואינו מתערב עם היין, ולכן נחלקו התנאים אם נחשב שמחבורים זה עם זה, והוא הדין שמן שצף על גבי משקים אחרים (ראה מאירי לעיל ה, ב; ערוך השלחן א"ח שמו, ו).

■ להלכה, הנוטל ממים המכוסים בגומא [וכדעת הרמב"ם הנ"ל (בביאורים לעיל צט, ב)], הרי הם נחשבים כגוף אחד המונח על הארץ, ואף הנוטל מהם מעט, נחשב כעוקר וחייב. אבל פירות או שמן המונחים על מים, לא נחשבים כגוף אחד עם המים המונחים על הארץ, והנוטלם לא נחשב כעוקר ופטור (משנ"ב שמו, ח). היה כלי צף על המים, הפירות שבתוכו לא נחשבים כמונחים בכלי אלא כמונחים במים, והנוטלם לא נחשב כעוקר ופטור (רמב"ם שבת יג, ד).

וְזָרַק לְתוֹכָהּ מַחְצֵלֶת חַיִּיב – ואין המחצלת ממעטת את גובה הבור מעשרה טפחים, כשם שממעטת את רוחב הבור, כמבואר להלן בגמ', משום שאין בדעתו לבטלה לגבי הבור, אלא להצניעה בתוכו, ולפיכך אינה ממעטת את גובהו, אבל אם חילק את הבור במחצלת, דעתו לבטלה לגבי הבור, שרוצה לעשות שם מחיצה ולמעט רוחבו, ולפיכך ממעטת את שיעור רוחב הבור (רשב"א; וראה ריטב"א).

מַיִם לֹא מִבְּטְלֵי מַחְצֵלָת פְּרוֹת מִבְּטְלֵי מַחְצֵלָתָא – המים אינם מבטלים את שיעור מחיצות הבור, מכיון שהחפצים שנזרקים עליהם אינם נחים על גבם אלא שקועים בתוכם, ונחשב כאילו אין הבור ריק ואין בו מים, אבל הפירות מבטלים את שיעור מחיצות הבור, מכיון שהחפצים נחים על גבם (ע"פ תוס' ר"ד ומאירי). ויש שפירשו, שהמים אינם מבטלים את שיעור מחיצות הבור מכיון שהם צלולים ואפשר לראות בתוכם את מחיצות הבור, אבל פירות מבטלים את שיעור מחיצות הבור, מכיון שאין מחיצות הבור ניכרות בתוכם (רשב"א בשם י"מ; מגיד משנה שבת יד, כג). ולטעם זה אף כלי זכוכית שקופים אינם מבטלים את שיעור המחיצות, מכיון שמחיצות הבור ניכרות בתוכם (ש"ת חת"ס א"ח פט; שפת אמת).

ודוקא פירות שדעתו לבטלם שם, אבל פירות שדעתו לפנותם, אינם מבטלים את שיעור המחיצות (רשב"א בשם רב האי גאון; רבינו חננאל). ויש שפירשו, שמדובר בפירות טבל שהם מוקצה ואינו יכול לסלקם משם כל השבת, ולכן מבטלים שיעור המחיצות (רשב"א בשם תוס'; ריטב"א עיובן עט, א; ובתוס' ד"ה פירות דחו פירוש זה). ויש שפירשו, שגם פירות שלא ביטלם כלל, מבטלים את שיעור המחיצות, והאיל ובעודם בבור, אין המחיצות ניכרות (רמב"ם; רשב"א בשם י"מ, וראה לעיל).